

dr hab. Marian Szukalski
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi
Gdańska 32, 90-716 Łódź

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Igora Szymańskiego

recenzent powołany decyzją Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina. Pismo z dnia 01.03.2022 podpisane przez Przewodniczącego Rady prof. Pawła Łukaszewskiego.

Przewód doktorski prowadzony na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 roku poz. 1789), Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. z 2018 roku poz. 261) w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora oraz art. 179 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669).

Magister Igor Szymański jest absolwentem Wydziału Reżyserii Dźwięku Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, specjalności Reżyseria Muzyczna. Dyplom z wyróżnieniem uzyskał w roku 2014 broniąc pracy napisanej pod kierunkiem prof. Andrzeja Miśkiewicza pt. „Kompensacja zmian barwy dźwięku spowodowanej zmianą głośności odtwarzania nagrań”. Jeszcze w trakcie studiów otrzymał nagrodę w kategorii konkursu nagrań studenckich na 146. Konwencji Audio Engineering Society w Rzymie. W roku 2015 był uczestnikiem stażu artystycznego organizowanego przez The Banff Centre w Kanadzie. Od 2014 roku pracuje na Wydziale Reżyserii Dźwięku UMFC na stanowisku asystenta, gdzie prowadzi zajęcia z reżyserii muzycznej, techniki studyjnej, realizacji projektu multimedialnego i systemów interaktywnych. W roku 2018 rozpoczął współpracę z Akademią Muzyczną im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, gdzie prowadzi zajęcia z montażu muzycznego.

W ramach programu młodych naukowców i doktorantów UMFC przeprowadził trzy projekty naukowe dotyczące estetyki nagrań dźwięku 3D w połączeniu ze sferycznym obrazem oraz zastosowania instrumentów wirtualnych w realizacji nagrania *Sinfonietta* Grażyny Bacewicz.

W roku 2016 wraz z Małgorzatą Szymańską otrzymał nagrodę Radia Kielce za realizację dźwięku w filmie „Prawykonanie x 3” w reżyserii Mai Baczyńskiej.

Zakres artystycznej aktywności Igora Szymańskiego jest bardzo szeroki i obejmuje nagrania muzyki do filmów, realizacje albumów płytowych, współpracę z Narodowym Instytutem Fryderyka Chopina (nadzór, edycja i mastering 71 płyt cykli koncertów *Młode Talenty*) oraz realizacje warstwy elektronicznej podczas Festiwalu Muzyki Współczesnej Warszawska Jesień w Filharmonii Narodowej.

Igor Szymański jest także realizatorem cyklu podcastów „Sztuka słuchania- uchem filozofa”, miksuje wersje językowe filmów i seriali, interesuje się formami interaktywnymi, dźwiękiem ambisonicznym oraz wykorzystaniem instrumentów wirtualnych.

Przedmiotem rozprawy doktorskiej przedstawionej przez mgr Igora Szymańskiego są nagrania zamieszczone na dwóch płytach CD wydanych przez wytwórnię DUX oraz praca doktorska napisana pod kierunkiem dr hab. Katarzyny Rakowieckiej - Rojsza i promotora pomocniczego dr Jakuba Stadnika „Zastosowanie niestandardowych środków warsztatowych podczas realizacji nagrań muzyki klasycznej na przykładzie Symfonii *Polonia* Ignacego Jana Paderewskiego i Koncertu na skrzypce, akordeon i orkiestrę Marcina Błazewicza”.

Przedstawione nagrania to:

1. Symfonia h-moll „Polonia” Ignacego Jana Paderewskiego w wykonaniu Orkiestry Symfonicznej Lwowskiej Filharmonii Narodowej pod dyrekcją Bohdana Boguszewskiego
DUX 1636, rok wydania 2020
2. Koncert na skrzypce, akordeon i orkiestrę symfoniczną Marcina Błazewicza
Karolina Mikołajczyk – skrzypce
Iwo Jedynacki – akordeon
Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Śląskiej
Mirosław Jacek Błaszczuk – dyrygent
DUX 1729, rok wydania 2021

Igor Szymański jest współreżyserem nagrań, osobą odpowiedzialną za montaż nagrań oraz mastering.

Obie płyty wytwórni DUX zawierają kompozycje odmienne stylistycznie, o różnym aparacie wykonawczym, zróżnicowanej dynamice i barwie. Ukończony w 2016 Koncert podwójny Błazewicza dzieli od Symfonii h-moll Paderewskiego 108 lat. Jakże wiele wydarzyło się w rozwoju języka muzycznego w tych latach, ale także w rozwoju fonografii, która towarzyszyła powstawaniu nowych dzieł w artystycznym utrwaleniu dokonań kompozytorskich i wykonawczych. Oba utwory przedstawione przez Igora Szymańskiego zostały zarejestrowane w salach koncertowych o różnej wielkości i kształcie, innym czasie pogłosu, odmiennej charakterystyce częstotliwościowej i równowadze akustycznej.

O wyborze sali koncertowej we Lwowie zdecydował aspekt historyczny. To tu w roku 1910 odbyło się polskie prawykonanie Symfonii h-moll podczas obchodów rocznicy urodzin Fryderyka Chopina. Filharmonia Śląska była z kolei miejscem rejestracji na żywo Koncertu podwójnego Błazewicza. Nagranie Sonaty odbyło się w studiu S2 Polskiego Radia w Warszawie, znanego reżyserom dźwięku, także z nagrań muzyki filmowej. Decyzja o zamieszczeniu na jednym krążku utworów Błazewicza nagranych w dwóch różnych studiach zwraca naszą uwagę na sztukę montażu i masteringu jako środków ostatecznego, artystycznego ukształtowania materiału zarejestrowanego w różnych warunkach akustycznych i w różnym czasie. Umiejętności, wyobraźnia dźwiękowa i decyzje Igora Szymańskiego pozwoliły uzyskać zwarty, jednorodny, spójny barwowo i przestrzennie materiał muzyczny, który uzyskał akceptację kompozytora. Obydwa utwory, a zwłaszcza Koncert podwójny dają fantastyczne możliwości wykonawcze solistom. Zróżnicowanie dynamiczne, odpowiednie przejścia z fragmentów o dużej masie brzmieniowej do solowych części Koncertu, prawidłowo odwzorowane płaszczyzny i kontrasty brzmieniowe pokazują, że Igor Szymański bardzo dobrze rozumie intencje kompozytora w budowaniu narracji muzycznej i ekspresji instrumentów solowych realizując obraz fonograficzny zgodny z wizją dyrygenta, solistów i orkiestry. Opisane w pracy i zastosowane narzędzia pozwoliły doktorantowi uzyskać integralną całość złożoną z rejestracji koncertu w dniu 27 października 2019 r, dwóch prób i osobnej sesji kadencji Koncertu.

Andrzej Lipiński, reżyser dźwięku i producent w dołączonym do nagrania III Symfonii Henryka Mikołaja Góreckiego swoim *CREDO pisze*: „Sztuka fonografii to niezwykle trudny proces decyzyjny (...) Dlatego ciągle wracamy do słuchania”. Jestem pewien, że Pan Igor Szymański słucha z niezwykłą

wrażliwością i wyobraźnią oraz rozumie wagę i konsekwencje decyzji podejmowanych podczas rejestracji i montażu materiału muzycznego.

Tematem pracy pisemnej przedstawionej przez doktoranta jest wykorzystanie niestandardowych środków warsztatowych podczas nagrania i procesu postprodukcji utworów muzyki klasycznej. Historia nagrań muzycznych przeszła na przestrzeni dziesiątek lat wiele przeobrażeń. Wszystkie zmiany techniczne, sprzętowe i organizacyjne prowadziły do coraz lepszego odwzorowania lokalizacji, dynamiki, barwy i przestrzeni a więc podstawowych parametrów nagrań. Coraz doskonalsze mikrofony, wzmacniacze, konsolety, standardy zapis wielokanałowy oraz zestawy odsłuchowe prowadziły do nowych możliwości kształtowania obrazu fonograficznego. Równoległe nowe standardy prowadzenia nagrań czy manipulacja czasem zarejestrowanego materiału zmieniły sposoby organizacji nagrań, ale zmieniły też pozycję reżysera dźwięku i montażyści czyniąc go często ważnym współautorem dzieła.

Poszczególne etapy tej artystycznej i fonograficznej kreacji z użyciem dostępnych dziś narzędzi montażowych szczegółowo opisuje Igor Szymański. W tym opisie dominuje zwięzłość i precyzja. Autor zna bardzo dobrze współczesne programy edycji dźwięku. Koncert podwójny Błażewicza został zarejestrowany w programie Prism Sound Sadie 6, dalsza część pracy przebiegała z wykorzystaniem Merging Technologies Pyramix 12. Igor Szymański zna także środowisko Pro Tools. Omawiając poszczególne etapy pracy autor przedstawia rysunki ilustrujące wybór i pozycje mikrofonów oraz screeny odpowiednich ustawień zastosowanych programów edycyjnych, co ułatwia zrozumienie intencji i toku rozumowania.

Niezwykle skomplikowane współczesne narzędzia do obróbki barwy dźwięku, ustawień panoramy, kształtowania przestrzeni, zastosowanie nagrań dodatkowych (nakładkowych), proporcji głośności wymagają od reżysera i montażyści wrażliwości, znajomości stylu i szczegółów instrumentacji. Omawiając niestandardowe środki warsztatowe Igor Szymański prezentuje wykorzystanie instrumentów wirtualnych oraz nagrań nakładkowych, które nie są raczej kojarzone z nagraniami muzyki klasycznej. W przedstawionym nagraniu Symfonii Paderewskiego autor w praktyce wykorzystuje te środki, uzyskując zadawalający artystycznie efekt. Symfonia jawi się jako utwór tajemniczy, o nieco mrocznym nastroju, a organy przydają określonych konotacji religijnych o uroczystym charakterze. Doktorant ma jednak świadomość użytych narzędzi i podkreśla pisząc w pracy: „Wybór metody zależy od potrzeb konkretnego utworu i wykonania, a podjęta praca powinna przede wszystkim służyć muzyce i wspomagać wykonawców w spójnej interpretacji dzieła muzycznego”.

Zastosowane nagrania nakładkowe partii organów wymagały bardzo dobrej znajomości partytury Symfonii Paderewskiego, roli tego instrumentu w przebiegu muzycznym i wyobraźni realizacyjnej. Z kolei pomysł dogrania partii sarusofonów i to przez jednego wykonawcę wydaje się jeszcze bardziej ryzykowny i rzadko stosowany w tego rodzaju nagraniach. Wymaga precyzyjnego planu i dobrej komunikacji. Ale mimo starań wykonawcy Richarda Bobo – jak czytamy w pracy – dźwięk sarusofonów znacząco różnił się od przygotowanego brzmienia orkiestry i konieczne były ingerencje w barwę dźwięku, przestrzeń, czas i umiejscowienie w obrazie fonograficznym. Zastosowane do tego: korektor parametryczny, procesor modyfikujący szerokość źródła dźwięku w funkcji częstotliwości oraz użycie pogłosu impulsowego pozwoliły na uzyskanie zadawalającej spójności z orkiestrą.

Opis działań związanych z integracją dogranej partii sarusofonów oraz wirtualnych organów skłania do refleksji nad zastosowanymi środkami. Niewątpliwie przy podjęciu decyzji zaważyły względy produkcyjne, brak instrumentów w sali koncertowej we Lwowie, a przede wszystkim zdecydowana chęć dochowania wierności partyturze Symfonii Paderewskiego. Wysokie umiejętności realizacyjne

pana Igora Szymańskiego oraz znajomość narzędzi montażowych i instrumentów wirtualnych dały bardzo dobry rezultat końcowy. Poprzez precyzyjne połączenie partii organowej i nagranych za oceanem sarusofonów Igor Szymański dowiódł, że możliwe jest to na gruncie muzyki klasycznej.

I na chwilę znów chcę powrócić do *Credo* Andrzeja Lipińskiego: „Jednakże nasz cel – najwyższa jakość reprodukcji dźwięku – wymaga od nas jak najdoskonalszego przekazu dzieła jako integralnej całości. Dlatego ciągle wracamy do słuchania. Słuchamy muzyki na żywo w idealnych warunkach. Słuchamy nagrań uznanych za najlepsze (...) Słuchamy własnych nagrań zrobionych według naszych receptur i z powrotem przenosimy się do idealnych sal koncertowych”.

Przedstawione przez Igora Szymańskiego nagrania oraz praca pisemna ukazują bardzo dobry warsztat i umiejętności realizacyjne, zdolność adaptacji do pracy w różnych studiach i salach koncertowych oraz trafną ocenę warunków akustycznych. Igor Szymański jest świadomym reżyserem i montażystą nagrań, rozumie zagadnienia interpretacji dzieła muzycznego, kreacji fonograficznej oraz budowania przestrzeni nagrania muzycznego, realizuje wizje artystyczne z pełną zgodnością z partyturą, oddając wiernie zamysł kompozytora. Doktorant wykazał się wiedzą teoretyczną i umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej, umiejętnością pracy w zespole realizacyjnym oraz konstruowania precyzyjnego planu działania.

Analiza przedstawionych nagrań oraz lektura pracy pisemnej prowadzą do jednoznacznego wniosku: pan Igor Szymański jest wszechstronnym reżyserem dźwięku łączącym umiejętności planowania i prowadzenia sesji nagraniowej w różnych warunkach, doskonale zna programy i narzędzia współczesnego montażu muzycznego i masteringu oraz wykorzystuje je w praktyce.

Konkluzja

Przedstawione przez mgr Igora Szymańskiego nagrania w postaci dwóch płyt wydawnictwa fonograficznego DUX oraz praca pt. „Zastosowanie niestandardowych środków warsztatowych podczas realizacji nagrań muzyki klasycznej na przykładzie Symfonii *Polonia* Ignacego Jana Paderewskiego i koncertu na skrzypce, akordeon i orkiestrę Marcina Błazewicza” stanowią znaczący wkład w rozwój dyscypliny artystycznej reżyserii dźwięku oraz montażu muzycznego z wykorzystaniem dostępnych narzędzi edycji dźwięku. Stanowią także wkład w dokumentowanie dorobku polskich kompozytorów i upowszechnianie ich osiągnięć twórczych.

Zatem stwierdzam, że dorobek artystyczny i pedagogiczny Pana mgr Igora Szymańskiego spełnia wymagania art. 14 ustawy z dnia 14.03.2003 roku i popieram wniosek o nadanie doktorantowi stopnia doktora w dziedzinie sztuki muzyczne, dyscyplinie artystycznej reżyseria dźwięku.

Łódź, 14 października 2022 r.